

Terörizmin Uluslararası Sistem ve Uluslararası Hukuk İlişkisinde Ortak Tanımlama Sorunu

The Problem of Common Definition of Terrorism in Relation to International System and International Law

Teslim: 10 Ocak 2017

Onay: 03.Ekim 2017

Yusuf ÇINAR*

Öz

Terörizm uluslararası toplumun gündeminde sıklıkla yerini almaktadır. Fakat terörizmin ortak tanımlama sorunu güncelliğini korumaktadır. Bu çalışmanın temel amacı terörizmin ortak tanımlama sorununun sebeplerini ortaya koymaktır. Bu bağlamda çalışma yorumsamacı yaklaşımdan hareketle terörizmin tanımlanmasında ulus devletin uluslararası sistem ile kurmuş olduğu ilişkinin niteliği ele alınmaktadır. Ayrıca makalede self determinasyon ve terörizm arasındaki ilişki tartışılmaktadır. Bu makale terörizm kavramının ortak tanımlama sorununun devam edeceği sonucuna varmıştır.

Anahtar kelimeler: *Terörizm, Uluslararası Sistem, Uluslararası Hukuk, Self Determinasyon.*

Abstract

Although the concept of Terrorism often takes place in the international community's agenda, it still has common definition problem. The main purpose of this study is to reveal the causes of the common definition problem of terrorism. In this context, the study discusses the nature of the relationship between the nation-state and the international system in defining terrorism from the perspective of the interpretivist. Moreover, the relation between self-determination and terrorism is discussed in the article. This article concludes that the concept of terrorism's definition problem will continue in the future.

Keywords: *Terrorism, International System, International Law, Self Determination.*

* Yrd. Doç. Dr., Bitlis Eren Üniversitesi, İ.İ.B.F. Uluslararası İlişkiler Bölümü.

GİRİŞ

Uluslararası toplumun yalnızca devletlerden oluştuğu düşüncesine dayanan geleneksel görüşe göre, uluslararası hukuk devletlerarasındaki ilişkileri düzenleyen kurallar bütünü olarak tanımlanmaktadır.¹ Geleneksel görüşün iddia ettiği üzere eşit egemen devletlerarası ilişkileri düzenleyici bir güce sahip olan uluslararası hukuk normları hegemon güce karşı aynı güce sahip olup olmadığı hususu uluslararası hukuk çalışmalarında önemli bir yere sahiptir. Uluslararası hukuk sistemine ilişkin kurallar, çoğunlukla devletlerin kendi aralarında yaptıkları uluslararası anlaşmalar ve teamül/yapılageliş kurallarından hareketle ortaya çıkmaktadır.² Bir bakıma “Galibin Barışı” felsefesi uluslararası hukukun şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu bağlamda Skordas, 1990 sonrası hegemon güç konumunda bulunan ABD’nin uluslararası yapıla geliş kuralları sistemi üzerindeki etkisini ele almıştır. Öyle ki ABD’nin hegemon güç olması sebebiyle uluslararası hukuk düzeninde ani değişimlerin olmadığı sonucuna varmıştır.³ BM’nin ortaya koyduğu devletlerarası hukuk düzeni hala etkin şekilde varlığını devam ettirmektedir. Buna rağmen Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nde (BMGK) uzlaşılmalı bazı kavramlar ise muğlaklığını korumaktadır. Bu nedenle uluslararası sistemin en önemli parçalarından biri olan uluslararası hukukta bazı kavramlar için ortak bir tanım yapılamamaktadır. Bu kavramlar içerisinde en dikkat çeken “terörizm”dir. Uluslararası hukukta ortak terörizm tanımının yapılamaması kavramın siyasi çıkarılara göre değişebilen bir kavram olarak kullanılması tehdidi ile karşılaşmasına sebep olmaktadır.⁴

Çalışmanın amacı uluslararası hukukta terörizm kavramının ortak tanım sorununun sebeplerini ve sonuçlarını ele alarak self determinasyon ve terörizm arasındaki farkı ortaya koymaya çalışmaktır. Bu makale terörizm ve self determinasyon kavramlarının aynı örneklerde farklı anlamlarda kullanılması üzerinde durarak kavramların uluslararası toplum tarafından kullanım şekli belirlenmesinde uluslararası sistemin etkisinin olduğunu iddia etmektedir. Makale üç bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde terörizm kavramının uluslararası hukukta ortak tanım sorunu ele alınmaktadır. İkinci bölümde ise self determinasyon ve terörizm arasındaki fark ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Üçüncü bölümde ise Türk Hukuku’nda terörizm konusu ele alınmaktadır.

1. ULUSLARARASI HUKUKTA TERÖRİZM KAVRAMININ ORTAK TANIM SORUNUNUN SEBEPLERİ VE SONUÇLARI

Terör kelimesi Latince Terre, Fransızca *terreur* kelimesinden dilimize geçmiş-

1 Hüseyin Pazarcı, *Uluslararası Hukuk*, (Ankara: Turhan Kitabevi Yayınları, 2013), s. 12.

2 M. Merdan Hekimoğlu, ‘ABD’nin Irak İşgaline Uluslararası Hukuk Açısından Eleştirel Bir Bakış’, *Uluslararası Hukuk ve Politika*, Cilt: 9, Sayı: 34, 2013, s.65.

3 Achilles Skordas, ‘ABD Hegemonyası ve Uluslararası Hukuk’un Temelleri’, Michael Byers, Georg Nolte (ed.), Erdem Denk (Çev. Ed.), (Ankara: Phoenix yayınları, 2007), s.353.

4 Zeynep Erhan, “Terrorism: The Problems of Definition”, www.strategicoutlook.org/philosophy/news-terrorism-the-problems-of-definition.html, (Erişim tarihi: 21.06.2017).

tir. Kavramın anlamı yıldırma, korkutma, caydırma anlamındadır.⁵ Terörün bilinçli ve planlı ve bir siyasi amaç güdülerek yürütülmesi terörizm olarak ifade edilmektedir. Diğer bir tanımlama ile terörizm, devlet olmayan bir aktörün siyasi amaçlı yaptığı eylemlerin bütününe verilen addır.⁶ Demirli'nin bahsettiği gibi,

“Terörizm, planlı ve organize bir şiddet içermesi, gizliliği, sadece düşmanı değil masum sivilleri de bilinçli şekilde hedef alması, şiddeti bir siyasi eylem ve propaganda aracı olarak kullanması, ideolojik bir amaca yönelmesi gibi yönleriyle diğer şiddet türlerinden ayrılmaktadır.”⁷

Terör, terörizm, terörist ve terör örgütü gibi kavramlar hakkındaki tanımlar, bakış açılarına göre farklılaşmaktadır.⁸

Terörün ilk ortaya çıkışı aşamasında dinsel algıların önemli olduğu ortaya konulmaktadır. Bu bağlamda Jewish Zealots taraftarlarının terörizm olarak nitelendirilebilecek vur-kaç ve suikast eylemlerinin ilk terörist faaliyetler olduğu iddia edilmektedir.⁹ İngilizce thug (çeteci) sözcüğü din bağlantılı terörizme dayanmaktadır. Örneğin Thuglar, 600-1800'lerin ortalarına kadar hüküm süren Hindu terörizmin adıdır. Thuglar, Hindu terör ve yıkım tanrıçası olan Kaliye kurban edilmek üzere kırsal bölgedeki yolcuları sistematik bir biçimde öldüren Hintli dinsel birliğin adıdır. Thuglar, genellikle kurbanlarını boğarak öldürmüşlerdir.¹⁰ Terörist eylemler günümüzde sadece radikal dinci gruplar tarafından tercih edilmemekte, aynı zamanda ayrılıkçı etnik grupların kendilerini dünyaya duyurma aracı konumundadır. Etnik ayrılıkçı örgütlerin, terör örgütü sınıflandırması içine alınmasına sebep olan en önemli unsur ise suikast başta olmak üzere, bombalama, rehin alma, adam kaçırma¹¹ gibi eylemleri sivil halk gözetmeden kendi çıkarlarına yönelik kullanmalarıdır. Etnik ayrılıkçı örgütlerin isyan çıkardıkları devlet tarafından illegal olarak kabul edilmesi ise vatandaşlık bağı ile bağlı olduğu devleti hedef almalarından kaynaklanmaktadır. Terör tanımlarının terör örgütlerini illegal kurulmuş bir örgüt olarak var sayması ve terör örgütünün şiddet eylemlerini devletin egemenliğini zedeleyici eylemler olarak kabul etmesi ile terörizmin tanımlanmalarında ontolojik

5 Hüseyin Salur, Küreselleşme Bağlamında Din ve Terörizm, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Adana: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2006), s. 38.

6 Abdulkadir Baharççek, 'Etnik Terör ve Etnik Terörle Mücadele Sorunu'. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 10 Sayı 1, 2000 s. 12.

7 Aylin Demirli, "Terörizm, Psikososyal Etkileri ve Müdahale Modelleri, ", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (35), 2011, s. 68.

8 Ibid., 67. Ayrıca bakınız: Erik Mannk, "Terrorism: Its Past, Present and Future Prospects", www.ksk.edu.ee/wp-content/uploads/2011/03/KVUOA_Toimetised_12-Männik.pdf, (Erişim tarihi: 08.10.2017), s.152.

9 Türkiye ve Terörizm. (Ankara: Türkiye Barolar birliği, 2006), s. 28.

10 Salur, 'Küreselleşme Bağlamında...', s. 25.

11 Erdal Bayer, Terörist Örgütlerde Örgütsel Öğrenme, (Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007), s. 57.

tartışmalara sebep olmaktadır. Kısaca terör bir eylem şekliyle terörizm ise, devletlerin temel unsurlarını (Toprak, millet ve egemenlik) hedef alan faaliyetlerdir denebilir.

Terör kavramının terörizm safhasına evrilmesinde en önemli siyasal süreç Fransız İhtilali olmuştur. Fransız İhtilali sonrasında yönetimi ele geçiren Jakobenler 1789-1793 yılları arasında siyasal karşıtlarını ortadan kaldırarak huzura erişeceklerine inanmışlardır. Jakobenlerin lideri Maximillien Robespierre nasıl bir düzen istediklerini belirtirken, yasaların “bütün aşağılık duyguları hapsedilmesi” gerektiğini belirtmiş, vatanseverliği vurgulayan eylemlerin destekleneceğini ve Cumhuriyetçi duyguların yükseltilmesi gerektiğini belirtmiştir. Görünüşte son derece demokratik istekler olarak yorumlanabileceğimiz Robespierre’nin yeni düzen isteği, Fransa’da kanlı bir dönem başlatmış binlerce kişi öldürülmüş ve işkencelere maruz bırakılmıştır.¹² Bu durum terörün bir şiddet aracı olarak devletler tarafından kullanılabilirliğini göstermektedir. Devletlere karşı, devlet olmayan aktörler tarafından yöneltilen küresel ölçekte etki doğurabilecek şiddet eylemleri ve tehditler olarak terörizmi tanımlamak mümkündür. Buradan da anlaşılacağı gibi Westfallia’dan Fransız İhtilali’ne kadar geçen sürede dünya toprakları üzerinde öncesine göre devletler bulunduğu topraklar üzerinde egemenliklerini arttırmış ve kendisi dışında şiddet kullanan kişi ve grupları terörist olarak görmeye başlamıştır. “Terörizme karşı mücadele” kavramı ise Batı medyasında ilk kez 19. yüzyılın sonuna doğru Rus İmparatorlarına ve Batılı devlet adamlarına yapılan saldırıları önlemek amacıyla kullanılmıştır.¹³

Terörizmin uluslararası bir sorun olarak görülmesi ise 20. yüzyılda olmuştur. Birinci Dünya Savaşı bir şiddet eylemi ile başlamıştır. Avusturya Arşidükü Ferdinand’ın bir Sırp Milliyetçisi olan Prencip tarafından öldürülmesi sonucunda Birinci Dünya Savaşı’nın fitili ateşlenmiştir. Akabinde 1926 yılında Romanya’nın Milletler Cemiyetine (MC) sunmuş olduğu “Terörizmin Bastırılmasının Evrenselleştirilmesi için Uluslararası Sözleşme” uluslararası hukukun terörizmle tanışmasına vesile olmuştur. Kasım 1937 yılında toplanan Hükümetler arası Konferans “Terörizmin Önlenmesi ve Bastırılmasına İlişkin Cenevre Sözleşmesini” kabul etmiştir. Sözleşme terörizmi “*Bir devlete yönlendirilen ve belli kişilerin ya da kişi gruplarının veya genel kamuoyunun zihninde terör hali yaratmaları hedeflenen ya da hesaplanan suç eylemleri*” olarak tanımlamaktadır. Diğer bir ifadeyle, MC terörizmi bireyin devlete yaptığı başkaldırı olarak kabul etmiş ve devlet terörüne değinmemiştir.¹⁴

Brian Jenkins terörizm kavramını “*bazı siyasal ve sosyal değişimler meydana getirmek için bir korku ve dehşet atmosferi yaratmayı tasarlanmış şiddet tehdidi veya şiddet*” diye tanımlamıştır. Jenkins’in belirttiği gibi terörizmin amacı

12 Toktamış Ateş, *Siyasal Tarih*, (İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2012), s. 124.

13 Sadat Demirci, ‘Terörizme Karşı Mücadele Modelleri’, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 2011, s. 194.

14 Murat Saraçlı, ‘Uluslararası Hukukta Terörizm’, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XI, Sa.1-2, Y.2007*, s. 1053.

terör örgütüne tasarlanmış bir sosyal ve siyasal kurgunun bir hükümete zorla kabul ettirmek için yasa dışı şiddet kullanımını içermektedir.¹⁵ Terörizm bu tanımdan da anlaşıldığı gibi belli bir sistematiğe ve ideolojik alt yapıya sahip örgütlü kişilerin üzerinde bulunduğu devlete veya kendisinin siyasal amaçlarına engel teşkil eden dünya üzerindeki devlet ve toplumlara şiddet kullanarak başkaldırmasıdır. Wilkson'a göre ise terörizm “*Bireyleri, grupları ya da hükümetleri teröristlerin siyasal amaçlarına yer versinler diye düzenli olarak yıldırmaya dönük öldürme ve yok etme eylemleri ya da öldürme ve yok etme tehdidine başvurulmasıdır*”.¹⁶

Literatürde ve pratikte terörizm ulusal ve uluslararası şeklinde bir ayrıma tabi tutularak tasnif edilmektedir. Terör kavramının yanında “ulusal terörizm” kavramı literatürde sıklıkla kullanılmaktadır. Kavram dış bağlantı olmadan tek bir ülke sınırları içerisinde bulunduğu devletin kamu düzenini değiştirmeye çalışan şiddet eylemleri olarak tanımlanmaktadır.¹⁷ Topal, “uluslararası terörizmi” birden fazla devletin topraklarını ve insanlarını hedef alan uluslararası alanda organize bir yapıya sahip olan ve uluslararası etki doğurabilen şiddet eylemleri ve tehditleri diye tanımlamaktadır.¹⁸ Başka bir ifade ile uluslararası terörizmde terörist eylem, devletin sınırlarını aşmış ve uluslararası sonuçlar doğurmaya başlamıştır. Bu tanıma göre terörist eylemler ulusal sınırın dışına çıktığında ve yabancı vatandaşların mal ve canına yönelik tehdit oluşturduğunda uluslararası terörizm söz konusu olmaktadır.

BM tarafından hazırlanan Uluslararası terör eylemlerinin cezalandırılması ve önlenmesine dair sözleşme taslağında belirtildiği gibi BM terörizmi uluslararası suç olgusu üzerinden tanımlamıştır. Devlete ait olan şiddet kullanma yetkisinin devletin izni olmadan başka bir grup tarafından kullanılması sonucunda meydana gelen şiddet eylemlerinin terörizm ilan edilmesi en çok devletlerin bir araya gelerek devletlerin egemenliklerinin korunması gerekliliği ile kurulan örgütlerde kendine destekleyici argümanlar bulmuştur.

BM'nin 1999 yılındaki genel kurul kararında terör şu şekilde tanımlanmaktadır:

“özel kişilere ya da halkın tamamına, siyasi, felsefi, ideolojik, ırkçı, etnik, dini ya da başka sebeplerle her türlü yasa dışı baskı vasıtasıyla dehşet ortamı yaratmayı tahrik eden tüm cezai eylemler.”¹⁹

15 Barolar Birliği, Türkiye ve Terörizm, s. 5.

16 Ibid. Ayrıca bakınız: Gregor Bruce, ‘Definition of Terrorism Social and Political Effects’, *Journal of Military and Veterans’ Health*, Volume 21, Number 2; May 2013, s. 26.

17 Ahmet Hamdi Topal, ‘Uluslararası Terörizm ve Uluslararası Ceza Mahkemesi’, *Uluslararası Hukuk ve Politika*, Cilt 1, No:3, 2005, s.77

18 Ibid., s.78.

19 Ezeli Azarkan, ‘11 Eylül Terör Saldırıları Sonrası Dönemde Birleşmiş Milletlerin Uluslararası Terörizm Konusundaki Tutumu’, <http://www.dicle.edu.tr/Contents/29a95274-cd5d-41f2-a90d-4afd1ce6b126.pdf>, (Erişim Tarihi: 05.10.2017), s.48.

BM Uluslararası Terörizm Komitesi'ne göre ise uluslararası terörizmin tanımı şöyledir:

*“Uluslararası boyutları da bulunan bir uzlaşmazlığın üzerine bu uzlaşmazlığın arzu edilen yönde gelişimini sağlamak amacıyla bir üçüncü devletin sınırları dâhilinde bir yabancının kendi uyruğunda bulunmayan bir başkasına uyguladığı şiddet ve baskı”.*²⁰

BM'nin yapmış olduğu bu tanımın uluslararası terörizm faaliyetlerini devlet merkezli şekilde yorumladığı ve “uluslararası terörizmi” terörist eylemlerin birden çok devleti etkilemesi olarak görmüştür.

Soğuk Savaş boyunca terörizm açık bir şekilde kendine yer bulamamıştır. 11 Eylül ile birlikte terörizm, bir ülkenin bütününe etki edecek bir tehdit algısı ortaya çıkarmıştır. 11 Eylül Saldırıları sonrasında Richard Falk'un deyimiy-le uluslararası örgütlerin ilgi alanı devletler değil ulus-aşırı örgütlenen siyasi şiddet olmaya başlamıştır.²¹ O kadar ki, Soğuk Savaş döneminde NATO'nun misyonları arasında terörizm açık bir şekilde kendine yer bulamamıştır.²² 1990 yılında yapılan Londra zirvesiyle NATO'nun yeni görevi “uluslararası güvenliği” tehdit eden unsurlarla mücadele olarak deklare edilmiştir.²³ 1999 yılında Washington zirvesinde NATO'nun stratejik konsepti belirlenmiş, terörizm ortak güvenliği tehdit eden unsurlar arasında sayılmasına rağmen terörizmle nasıl mücadele edileceğine dair bir yol haritası ortaya konulamamıştır.²⁴ 1999 yılında NATO üyeleri arasında terörizm üzerinde ciddi bir tartışma olmamıştır. Öyle ki, 11 Eylül öncesinde terörist eylemler tüm ülkelere zarar verecek ortak bir tehdit olarak algılanmamıştır. NATO, 2002 Prag ve 2004 İstanbul Zirvesi ile terörizmle mücadele konusunda hem operasyonel hem teknik programlar hazırlanmıştır.

Terörle mücadele 11 Eylül'e kadar ulusal düzeyde iken 11 Eylül sonrasında ulusal sınırları aşan bir niteliğe dönüşmüştür.²⁵ 11 Eylül saldırılarından sonra terörle mücadele tekrar gündeme gelmiştir.²⁶ Terörizm konusunda mücadelenin nasıl ve hangi şekillerde yapılacağı tartışma konusu olmasına rağmen tartışmayı asıl başlatan temel unsur ortak bir terörizm tanımının olmamasıdır. Bu bağlamda devletlerin terörist örgüt olarak suçladığı isyancılar kendilerini ulusal kurtuluş hareketi olarak tanımlamaktadırlar ve hedeflerinin, self deter-

20 Türkiye ve Terörizm, s. 11.

21 Mustafa Aydın, Hans Günter Brauch, Mitat Çelikpala, Ursula Oswald Spring, Necati Polat (der.), Uluslararası İlişkilerde Çatışmadan Güvenliğe, (İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2012), s. 89.

22 Didem Yaman, 'Nato'nun Yeni Görevi: 'Terörizmle Mücadele' ve Bu Eksende Atılan Adımlar', *Uluslararası Hukuk ve Politika*, Cilt 2, No: 7, 2006, s. 42.

23 Ibid., s. 43.

24 Ibid., s. 45.

25 Saraçlı, 'Uluslararası Hukukta...', s. 1056.

26 Demirci, 'Terörizme Karşı Mücadele...', s. 194.

minasyon haklarını kullanmak olduğunu açıklamaktadırlar.²⁷ Öyle ki, 11 Eylül saldırılarından sonra dünyada meydana gelebilecek çatışma şekilleri Brzezinski tarafından analiz edilmiştir. Brzezinski Rusya'ya karşı mücadele eden Çeçenleri ve İsrail'e başkaldıran Filistinlileri “ulusal özgürlük” hareketi olarak görmektedir. Devletlerin ise günümüzde tehlike olarak, devlet kontrolünde olan gelişmiş toplumların alt yapılarının, teröristlerce yok edilmesi olarak senaryolaştırmaktadır.²⁸ Burada en önemli husus 11 Eylül öncesinde ABD kamuoyunun Kuzey Kore ve İran'ın yapacağı yani devletlerarası bir çatışmanın gerçekleşeceğine dair bir beklentiyi ortaya çıkarmıştır.²⁹

Güvenlik Konseyi 28 Eylül 2001 tarihinde 1373 (2001) sayılı BMGK kararını kabul etmiştir. 1373 sayılı kararın BM Antlaşması VII. Bölüm altında alınan uygulama kararlarında ise devletlerin terörle mücadeledeki yükümlülükleri sıralanmıştır. Kararda devletlerin yükümlülüklerine ilişkin öne çıkan hususlar şunlardır:

*“1. Terörist faaliyetlerin finansmanının önüne geçilmesi ve cezalandırılması, bu amaçla gereken tüm mali önlemleri almak, 2. Aktif veya pasif olarak terörist eylemlere karışan kişi veya kuruluşlara, terörist gruplara eleman temini ile mücadele ve teröristlere silah temininin ortadan kaldırılması destek veren kişi ve kurumlarının malvarlığının dondurulması, Terörist şahıs ve şebekelerinin faaliyetleri veya hareketleri; sahtesi yapılmış veya tahrif edilmiş seyahat belgeleri; silah, patlayıcı veya hassas maddelerin kaçakçılığı; iletişim tekniklerinin terörist gruplarca kullanılması ve kitle imha silahlarının terörist grupların eline geçmesi tehdidi konuları ile ilgili olmak üzere, operasyonel bilgilerin güvenliği arttırmak, 4. İç Yönetmeliğinin 28 inci maddesinin uygulanması doğrultusunda, Güvenlik Konseyi'nde, Konseyin bütün üyelerinden oluşan ve bu Kararın uygulanmasını, istenen uzmanlar vasıtasıyla, takip ile görevli bir Komitenin kurulmasına karar verir ve bütün Devletlerden Komiteye en geç bu Kararın kabulünden itibaren geçen 90 gün içinde ve Komiteye teklif olunacak takvime göre, Kararın hayata geçirilmesi ile ilgili aldıkları önlemleri rapor etmelerini talep eder”.*³⁰

Güvenlik Konseyi'nin almış olduğu bu karar, özgürlük-güvenlik dengesinde özgürlükten daha çok güvenlik lehine kullanılabileceğine dair yeni tartışma-

27 Ibid.

28 Zbigniew Brzezinski, Tercih, (İstanbul: İnkılap Yayınları, 2005), s.26

29Ibid.

30 BMGK'nın 1373 sayılı kararı: <http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/uhamer/Ter%C3%B6rle%20%C4%B0lgili%20Uluslararası%C4%B1%20Belgeler/birle%C5%9Fmi%C5%9F%20milletler/BM%20G%C3%BCvenlik%20Konseyi%201373%20Say%C4%B1%C4%B1%20Karar%C4%B1.pdf>, (Erişim Tarihi: 24.09.2017).

lar başlatmıştır.³¹ Kararda önceki yıllarda yapılmış uluslararası sözleşmelerde kullanılan açık uçlu ifadeler sıklıkla kullanılmıştır. Bundan dolayı 1373 sayılı karar, yükümlülükleri tam açıklamadığı yönünde eleştirilere uğramıştır. Bu bağlamda BM'nin 51. maddesinde belirtildiği üzere devletlerin meşru müdafaa hakkı vardır; devletlerin 1373 sayılı kararı referans olarak terörist saldırılara karşı meşru müdafaa hakkının olup olmadığı üzerine ise tartışmalar devam etmektedir.³²

BM Genel Kurulu'nda, 2001 Eylül saldırıları konusundaki 56. dönem toplantısında, uluslararası terörizmin önlenmesi konusunda kapsamlı bir sözleşme yapılması üzerine tartışmalar yaşanmış ve uluslararası terörizmin önlenmesi konusunda sözleşme hazırlaması için 6. Komite görevlendirilmiştir. Fakat 6. Komite uluslararası terörizmin önlenmesine yönelik sözleşmeyi iki önemli sebepten dolayı hazırlayamamıştır: (i) insanların self determinasyon haklarını kullanmalarının terörizm kavramının içinde yer alıp almayacağı, (ii) silahlı çatışma içerisinde devlet eylemlerinin terörizm kavramı içerisinde sayılıp sayılmayacağı üzerine yapılan tartışmalar kapsamlı bir sözleşmenin hazırlanmasını engellemiştir.³³ Başka bir ifade ile devletler terörizmin ne olduğu ve neyi kapsayacağı konusunda anlaşamamıştır.

Terör, Terörizm ve Terörist kavramlarının ortak bir tanıma sahip olmaması "terörist" ilan edilen devlet ve örgütlerin de tepkisini ortaya koymakta ve tartışmaya onlar da katılmaktadırlar. Bu tepkiler teröre destek verdiği iddia edilen İran, Suriye, Küba, Sudan, Kuzey Kore'den gelmektedir. Bu ülkeler kendilerinin ABD hegemonyasına karşı çıktıkları için terörist ilan edildiklerini iddia etmektedirler.³⁴ Usama Bin Ladin, El Kaide'nin eylemlerini cihat olarak savunmakta ve ABD'nin hegemonyasını kabul etmek istemeyenleri terörist ilan ettiğini vurgulamaktadır. El Kaide lideri Usama Bin Ladin'e göre, El Kaide ABD hegemonyasına karşı çıkmaktadır ve cihat ilan etmektedir. Ladin, Filistin'de binlerce masum çocuğun elinde silah olmamasına rağmen öldüğünü ve bu çocukların terörist ilan edildiğini vurgulamaktadır.³⁵ Açıklamalardan da anlaşıldığı gibi Ladin, El Kaide'nin kendisini ABD hegemonyasına karşı savunduğunu iddia etmektedir. El Kaide'den kopan terör örgütü IŞİD'in lideri Ebu Bekir El Bağdadi ise, IŞİD'in temel hedefini Irak, Suriye, Lübnan, Ürdün, Filistin ve İsrail'in toprakları üzerinde şeriatla yönetilen bir yapı oluşturmak

31 Saraçlı, 'Uluslararası Hukukta...', s. 1072.

32 Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin (BMGK) 1373 (2001) sayılı kararı, <http://trdocs.org/docs/index-76651.html?page=2>, (Erişim tarihi: 24.09.2017).

33 Azarkan, '11 Eylül Terör Saldırıları...', s. 59. Ayrıca bakınız: Albert j. Bergesen, Omar Lizardo, "International Terrorism and the World-System", <https://www3.nd.edu/~olizardo/papers/st-terrorism-world-system.pdf>, (Erişim tarihi: 08.10.2017), s. 38.

34 Raphael F. Perl, 'International Terrorism: Threat, Policy, and Response', *CRS Congress Report*, 2007, s.7.

35 'Teaching Guide on International Terrorism: Definitions', Causes, and Responses, United States Institute of Peace, <http://www.usip.org/sites/default/files/terrorism.pdf>, (Erişim Tarihi: 05.10.2017), s. 13.

olarak tanımlamaktadır.³⁶

Uluslararası terör eylemlerini yargılayacak ve cezalandıracak üst bir yapının olmaması ve devletlerin yargılaya yetki alanlarını iç hukuk vasıtasıyla genişletmesi sonucunda devletler, kendi ülkesi dışında vatandaşlarına yönelik terörist eylemi gerçekleştiren faileri yargılamak istemektedirler. Bu bağlamda bir ABD vatandaşının ülke sınırları dışında kaçırılması, öldürülmesi, saldırıya uğraması halinde ABD'ye yargılaya yetkisi doğmaktadır.³⁷ Bu bir bakıma uluslararası örgütlerin terörizm ile mücadele konusunda yetersizliğini göstermekte ve uluslararası terörist eylemlere sebep olan failerin yargılanması ve cezalandırılması konusunda uluslararası bir ceza mahkemesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Fakat Galibin Barışı felsefesi uluslararası ceza sistemini temelden etkilememektedir. Bu noktada 11 Eylül saldırılarından hemen sonra uluslararası bir mahkeme aracılığı ile yargılama süreci yerine kuvvet kullanımına gidilmesi bunun en önemli göstergesidir. Terörizm ile mücadele konusunda uluslararası bir yargılama sisteminin ortaya çıkmamasının en önemli sebeplerinden bir diğeri de her ülkenin terörist faaliyetleri farklı tanımlamasıdır.³⁸

İngiltere terörü 1973 yılında İrlanda Olağanüstü Durum Hükümleri Kanununda (Emergency Provisions Act), “*Halka ve halkın belli bir kesimine korku salmak için şiddet kullanmak*” olarak tanımlamıştır.³⁹ İngiltere'nin Kuzey İrlanda Sorununu dönüştürmek için müzakere sürecini ilerletmesi ve belli bir mesafe alması terör tanımının yenilenmesini beraberinde getirmiştir. İngiltere'nin 2001 yılında yapmış olduğu terör tanımı, odak noktasına sadece ideolojik faaliyetler koymak yerine, dini ve siyasi hedefleri de eklemiştir:

*“Dini, Siyasi ve ideolojik sonuçlara ulaşmak için hükümeti, toplumu ya da toplumun herhangi bir bölümünü belli bir yere zorlamak maksadıyla kişilere ve mala karşı yapılan ciddi şiddet kullanımı ya da şiddet kullanımları tehdidinde bulunulmasıdır.”*⁴⁰

ABD'de ise 22 Aralık 1987 tarihli Anti Terör kanuna göre terörist faaliyet,

*“... Silahlı çatışmaya katılmayan bireylerin vücut bütünlüğüne ciddi zarar verme ya da ölümlerine yol açma riski karşısında aşırı bir kayıtsızlık göstererek şuurlu ve ayırım gözetmeyen bir şiddet eylemini tertip etmek, desteklemek ya da bu eyleme katılmak demektir”.*⁴¹

36 “Ebu Bekir El Bağdadi'nin yükselişi”, www.aljazeera.com.tr/haber/ebu-bekir-el-bagdadinin-yukselisi, (Erişim tarihi: 08.10.2017).

37 Topal, ‘Uluslararası Terörizm...’, s. 79.

38 Ibid., s. 84.

39 Barolar Birliği, Türkiye ve Terörizm, s. 12.

40 Ibid.

41 Saraçlı, ‘Uluslararası Hukukta...’, s. 1063.

11 Eylül sonrasında yapılan ABD Vatandaşlık Yasası terör eylemlerini sosyal hayatın bütün boyutunu hedefler olarak görmüş, bu bağlamda terörün sadece sırf şiddet kullanmakla olabileceği gibi kaçırma eylemleri de terörist faaliyetler içerisinde gösterilmiştir:

“İnsan hayatını tehdit eden her faaliyet, sivil toplumu yıldıрма ve zorlama hükümet politikalarını yıldıрма ve zorlamayla etkileme ve hükümetin uygulamalarının kitle imhası cinayet ve kaçırma yoluyla etkileme gibi hedeflere kilitlenmişse terördür.”⁴²

Fransa'nın 1986 yılında yapılmış Terörle Mücadele Yasası, Fransa kamu düzeninin korunması üzerinde durmuştur. Bu yasaya göre: *“Baskı ve tehdit yoluyla mevcut kamu düzeninin ciddi olarak bozulması maksadıyla ferdi veya örgütsel herhangi bir eylemde bulunulmasıdır”*.⁴³

Devletlerin, devletlerle mücadele yönteminden farklı bir şekilde mücadele etmek zorunda olduğu yeni bir “tehlike”, terörist örgütler kendisini hissettirmiştir. Bu aslında devletlerarasında diplomatik diyalog sürecinin “terörist örgütlerle” yürütülemeyeceği anlamını taşımaktadır. Başka bir deyişle “savaş ilan etme” gibi devletlere özgü olan siyasal ilişki biçimine; asimetrik bir şekle sahip olan devlet-terör Örgütü çatışma şeklinin alternatif olarak ortaya çıktığı söylenebilir. Terörizm ile mücadelede uluslararası ceza mahkemesinin, uluslararası terör eylemlerini cezalandırması gerektiğine dair öneri kabul görmemiştir. Uluslararası Ceza Mahkemesi, 11 Eylül sonrasında Temmuz 2002 yılında kurulmuştur. Uluslararası Ceza Mahkemesi, uluslararası suç olarak kabul edilen soykırım ve insanlığa karşı işlenen ve savaş suçlarını yargılama yetkisine sahiptir. Türkiye ve Sri Lanka gibi ülkelerin girişimi ile terörist faaliyetlerin, insanlığa karşı işlenmiş suçlar çerçevesinde Uluslararası Ceza Mahkemesi'nde yargılanması gerektiğine dair öneri, ABD'nin başını çektiği bir grup tarafından reddedilmiştir.⁴⁴ Bu iki grup arasında yaşanan tartışmanın en önemli sebebi, Türkiye ve Sri Lanka'nın terörizm kavramı içerisine PKK/Kürt Sorununu, Tamil Kaplanları/Tamil Sorununu yerleştirmeye çalışması, ABD'nin ise El Kaide/Radikal İslamcı faaliyetleri yerleştirmeye çalışmasından kaynaklanmıştır; ortak bir terörizm kavramı çerçevesinde bir araya gelinememiştir. Dolayısıyla uluslararası terörizmin devletlerarasında bir bütün olarak ele alınamaması sonucu doğmuştur.⁴⁵ Uluslararası Ceza Mahkemesi yapısal olarak güçlense de, uluslararası terörizm faillerini günümüz itibarıyla yargılama yetkisine sahip olamamış, ilerleyen dönemde de bu yetkiyi elde etmesi, düşük ihtimal dâhilinde kalmaktadır. Bunun en önemli sebebi olarak devletlerin ortak bir terör tanımının olmaması sonucu, Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin egemenliklerini olumsuz etkileyebileceğine inandıkları kararlar verebileceği endişe-

42 Barolar Birliği, Türkiye ve Terörizm, s. 13

43 Ibid.

44 Topal, ‘Uluslararası Terörizm...’, s. 86.

45 Ibid., s. 88.

sidir. Kısaca, ulusal bakış açısının uluslararası girişimleri engellediği iddia edilebilir.

Terörizmin önlenmesine yönelik en önemli adımlardan bir tanesi, Avrupa Konseyi tarafından atılmıştır. Avrupa Konseyi, Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesi 16 Mayıs 2005 tarihinde imzaya açılmış, 1 Haziran 2007 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sözleşmeye Fransa, Almanya, Hollanda ve İspanya taraf olurken İtalya, İngiltere, Belçika sözleşmeye taraf olmamıştır. Sözleşme özünde terör saldırılarının önlenmesine dair tedbirler ve terör mağdurlarının korunmasına yönelik hükümler getirmektedir.⁴⁶ Sözleşme içerisindeki en önemli çelişkili husus Terörizmi destekleyen ülkelere aheni teşvikin, suç olarak kabul edilmesidir. Bir bakıma teşvik konusunun tespit edilmesi çok zor bir husustur; bu bağlamda bu düzenleme devletler bazında insan hakları ihlallerine sebep olabilir. Bu çerçevede, sözleşme özgürlük ve güvenlik dengesini sağlama amaçlı hazırlansa da, teröre teşvik kavramı adı altında ifade özgürlüğü sınırlandırıldığı iddia edilebilir.⁴⁷

Küresel terör indeksine göre en çok terör saldırılarının olduğu ülkeler sıralanmasında ilk beşte Irak, Pakistan, Afganistan, Hindistan, Yemen yer almaktadır. Küresel indekste ilginç olan en önemli konu ise, terörizm tanımına yapılan atıftır. Bu tanımda terörist eylemlerin illegal şiddet kullanımı şeklinde vurgulanmasının “devlet terörü kavramının” istisnacılığına sebep olduğuna ve kavramının iinin boşaltılmasına veya görmezden gelinmesine sebep olduğu iddia edilmektedir.⁴⁸

Uluslararası aktörler tarafından ortak bir terörizm kavramının oluşturulmamasının diğere önemli sebepleri arasında, teröre sebep olan unsurlar konusunda bölge ve örgütlere göre değışen bir yapının, söz konusu olması etkilidir. Bu bağlamda eğitim düşüklüğünün teröre sebep olduğuna dair bir iddia genellikle anti-tezini oluşturabilecek örneklerle çürütülebilmektedir. Örneğin Hizbullah’ın üyelerinin çok iyi eğitime sahip olduğu ve militanlar arasında okuma oranının çok yüksek olduğu bilinmektedir.⁴⁹ Ekonomik sebepleri ve yoksulluğun dünyadaki terör eylemlerini anlamada, tek başına etkili bir sebep olarak görmek yanıltıcı olabilir. Aksine Terör örgütleri, belli bir gelir seviyesine sahip ülkelerde tutunabilmektedir.⁵⁰ Bununla birlikte terör eylemlerinin diğere önemli bir sebebi olarak başarısız devletlerin varlığı söylenebilir. Başarısız devletlerin yaratmış olduğu otorite boşluğu, terör örgütleri tarafından kullanılabilmekte, hatta terörizm tanımının kıstaslarının tam olarak belirtilememesi,

46 Ömer Serdar Atabey, Ahmet Ulutaş, ‘Terörizmin Önlenmesinde Önemli Bir araç olarak Avrupa Konseyi’, Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesi, *TBB Dergisi*, 2011, (97), s. 341.

47 Ibid., s. 343.

48 2012 Global Terrorism Index, Institute for Economics and Peace, http://www.visionofhumanity.org/sites/default/files/2012_Global_Terrorism_Index_Report.pdf, (Erişim Tarihi: 05.10.2017), s. 6.

49 Krisztina Kis-Katos, Helge Liebert and Günther G. Schulze, ‘On the Origin of Domestic and International Terrorism, University of Freiburg Department of International Economic Policy Discussion’, Paper Series Nr. 12, September 2010, s.5.

50 Krisztina Kis-Katos, Helge Liebert and Günther G. Schulze, ‘On the Origin’ s. 13.

Self determinasyon haklarını kullandığını iddia eden örgütlerin de terörist örgüt olarak sayılmasına sebep olabilmektedir.

Dünya üzerindeki birçok devletin ve örgütün “terör”, “terörizm” konularında ortak bir tanım ortaya koyamamasının en önemli sebebi, self determinasyon hakkının var olup olmadığı tartışmasıdır.⁵¹ Başka bir ifade ile self determinasyon ve terörizm tartışması dâhil olmak üzere tüm bu tartışmaların sebebinin, ulus devletin temel unsurlarını koruma kaygısından kaynaklandığı belirtilebilir. Bu bağlamda bağlantısızlar hareketi, ulusal bağımsızlık hareketlerinin terör faaliyeti gibi gösterilemeyeceğine dair çabaları, BM’de sonuç vermiş ve Sömürge devletlerinin ve yabancı baskıyı yaşayan halkların self determinasyon hakkı olduğu teyit edilmiştir.⁵² Çalışmanın diğer bölümünde, self determinasyon talebi ele alınacaktır.

2. ULUSLARARASI HUKUKTA SELF DETERMİNASYON’UN TERÖRİZMDEN FARKI

Self determinasyon kavramı ilk olarak 1581 yılında Hollanda’nın İspanyol krallığının kendilerine zulüm yaptıkları gerekçesiyle İspanya’dan bağımsızlığını talep etmeleri sürecinde kullanılmıştır. Fakat self determinasyonun tam anlamıyla kullanımı, 1776 yılında ABD’nin bağımsızlığını kazanması ve akabinde 1789 Fransız İnsan Hakları Beyannamesiyle gerçekleşmiştir.⁵³ Buradaki ilginç ayrıntı ise terör kavramının gelişiminin ve self determinasyon sürecinin ortaya çıkmasının birbirine yakın dönemlerde meydana gelmiş olmasıdır.⁵⁴

19. yüzyılda ortaya çıkan “milliyetler prensibi” İtalyan Hukukçu Mancini tarafından ileri sürülmüştür. Bu prensibe göre, her milli topluluk bağımsızlığını kazanmalıdır. İtalya’nın birliğini tamamlamasıyla Mancini bu tezin çürütüldüğünü görmüş ve tezinden vazgeçmiştir.⁵⁵ Milliyetler prensibi ve self determinasyon kavramları arasındaki farklılık özellikle 19. yüzyılın ilk çeyreğinde daha net şekilde ortaya çıkmıştır.⁵⁶

Self determinasyon kavramı günümüze kadar iki aşamadan geçmiştir. İlki ABD Başkanı Wilson tarafından öne sürülen, özellikle Avrupa’yı hedef alarak imparatorlukların yıkılmasından sonra önerdiği self determinasyon sürecidir. Bu dönemde, Avrupa’da birçok ulus bağımsızlığını elde etmiştir. Wilson, self determinasyon ilkesinden çok bahsetmesine rağmen Milletler Cemiyeti (MC) misakı içerisine yer almasına yönelik bir başarı yakalayamamıştır.⁵⁷ MC 10. madde ile ülkelerin toprak bütünlüğünü garanti altına almış olsa da, Po-

51 Saraçlı, ‘Uluslararası Hukukta...’, s. 1065.

52 Ibid. s. 1066.

53 Mustafa, Şahin, *Avrupa Birliği’nin Self Determinasyon Politikası*, (Ankara: Nobel Basın Yayın Dağıtım, 2000), s. 8.

54 Yusuf Çınar, *Tamil Sorunu Tarihsel Gelişim, Çatışma Süreci ve Çözüm*, (İstanbul: Hükümdar Yayınları, 2014), s. 22.

55 Şahin, *Avrupa Birliği’nin...* s. 12.

56 Çınar, *Tamil Sorunu*, s. 24.

57 Ibid.

lonya, Macaristan ve Çekoslovakya self determinasyon ilkesinden hareketle bağımsızlığını kazanmıştır.⁵⁸ Başka bir deyişle bu dönemde yaşanan ilhaklar, İkinci Dünya Savaşı'na gidecek süreci hızlandırmış ve self determinasyon ilkesi rafa kaldırılmıştır. Bu geçiş dönemi şöyle de açıklanabilir; İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra MC'nin yerini alan Birleşmiş Milletler (BM), self determinasyondan bir hak olarak değil, bir prensip olarak söz etmiştir. BM, devletlerin self determinasyon haklarını dikkate alarak her devletin bu hakka saygı göstermesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Dolayısıyla, self determinasyon ilkesi açıklanmamış ve bir nevi kavram muğlak kalmıştır. Bu karmaşa devletleri parçalanacakları endişesi ile karşılaştırmıştır.⁵⁹ Self determinasyon kavramının açıklığa kavuşması, sömürgelerin bağımsızlık talepleri süreciyle oluşmuştur. Self determinasyon hakkı İnsan Hakları Örgütleri tarafından desteklenmiş; insanların siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel haklarını özgürce seçebilmelerinin bir erdem duygusu olduğu belirtilmiştir.⁶⁰ İkinci olarak, İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda özellikle sömürgelere verilen self determinasyon dönemi-⁶¹ dir. Bu bağlamda self determinasyon ilkesinin en geniş uygulandığı dönem, 1960'lı yıllarda sömürge altındayken bağımsızlığına kavuşan devletlerde olmuştur. Bu bağlamda 1960'lı yıllar, dönüm noktası olmuştur. Çünkü sömürge altındaki devlere bağımsız olmaları için verilen destek, eski sömürgelerin bağımsız ülkeler olarak BM'de temsiliyle daha da kuvvetlenmiştir.⁶² Bu süreci hukuki anlamda destekleyen ana unsur, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda

58 Ibid. s.13.

59 McCorquodale Robert, (Oct., 1994). 'Self-Determination: A Human Rights Approach', *The International and Comparative Law Quarterly*, No. 4, Vol. 43, s. 857.

60 Ibid. s. 858.

61 Emerson Rupert, 'Self-Determination', *The American Journal of International Law*, No. 3, Vol. 65, Jul, 1971, s. 463.

62 Şahin, *Avrupa Birliği'nin...* , s.19

kabul edilen 1514 (XV) sayılı⁶³ karardır.⁶⁴ Bu kararla, resmi olarak BM sömürge ülkelerinin bağımsızlık kazanmalarının önü açılmaktaydı. Zira sömürgelere sahip Belçika, Fransa, Birleşik Devletler gibi devletler, uluslararası sistemin önemli dişlileri olarak kabul edilmekteydi.

Self-determinasyon hakkının, sömürge halkları kapsamı dışında evrensel bir nitelik kazanması, BM’ce hazırlanarak 1976’da yürürlüğe giren Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi ve Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşme-

---

63 1514 nolu Karar için bakınız: “Sömürge İdaresi Altındaki ilkelere ve Halklara Bağımsızlık Verilmesine İlişkin Bildiri (Genel Kurul’un 1514(XV) sayılı 14 Aralık 1960 tarihli kararı)”, http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/SOMURGE.pdf , (Erişim tarihi: 08.10.2017).

1514 sayılı karar:

1. Halkların yabancıların hâkimiyetine, mandasına veya sömürüsüne tabi tutulması; temel insan haklarının inkârını oluşturur ve BM anayasasına aykırı, dünya barışının ve işbirliğinin geliştirilmesine bir engel teşkil eder.
2. Bütün halklar self determinasyon hakkına sahiptir.; bu hakkın gereği olarak siyasi rejimlerini özgürce kararlaştırır ve özgürce ekonomik, sosyal kültürel gelişmelerini sürdürürler.
3. Siyasi, iktisadi, sosyal veya eğitim donanımının yetersizliği hiç bir şekilde bağımsızlığın ertelenmesi için bir gerekçe oluşturmaz.
4. Bağımlı halklara yönelmiş her türlü silahlı hareket veya baskıcı tedbirlerin her türü, onların bağımsızlıklarını barış ve özgürlük içerisinde tamamlamalarına imkân tanımak amacıyla sona erecek ve ülkelerin bütünlüğüne saygı gösterilecektir.
5. Muhtar olmayan ve Vesayet Rejimi altındaki Topraklarda ve henüz bağımsızlığını kazanmamış yerlerde, burada yaşayan halkların tam bağımsızlık ve özgürlükten yararlanmalarını sağlamak için, kendilerinin özgürce belirttikleri arzu ve istekleri doğrultusunda ve ırk inanç veya renk ayrımı yapmaksızın herhangi bir çekince ve şart ileri sürmeksizin bütün yetkililerin devredilmesi gerekli acil adımlar atılacaktır.

Bir ülkenin ulusal birlik ve toprak bütünlüğünü kısmi veya toptan rahatsız etmeye yönelik her hangi bir teşebbüs, Birleşmiş Milletler Anayasası’nın amaçları ve prensipleri ile uyumsuz.

64 Şahin, *Avrupa Birliği’nin...* , s. 21

si⁶⁵ aracılığı ile olmuştur.⁶⁶ Daha sonraki süreçte ise Yugoslavya ve SSCB'nin dağılması sonrası bağımsızlığına kavuşan devletlerin bağımsızlığının tanınması esnasında olmuştur.⁶⁷ Birinci dönemde devletlerin gelişigüzel kendi siyasi çıkarlarına göre çizdiği ülkeler yeni bir savaşa zemin hazırlamıştır. İkinci dönemde ise bağımsızlığını elde eden sömürge devletlerin de önceden siyasi bir birim olarak var olup olmadıklarına göre emperyal devletlerin bağımsızlık vermeleri, bu ülkelerin içinde bağımsızlık sonrasında ayrılıkçı hareketlerin doğmasına ortam yaratmıştır.⁶⁸ Örneğin Kuzey İrlanda sorunu, Kürt sorunu, Tamil Sorununda tarihsel arka planının çok kapsamlı olduğu söylenebilir. Bir nevi günümüze kadar gelecek olan etnik grupların self determinasyon hakkı talep etmeleri, en çok kavramlar üzerinde karmaşa yaratmıştır.⁶⁹ Bu bağlamda halk kavramından anlaşılan nedir? Örneğin göçebe bir halkın self determinasyon hakkı iddia edilebilir mi veya ülke nüfusunun belli bir bölümünü teşkil eden bir etnik grup, bağımsızlık ilan edebilir mi? Bu soruları aydınlatmanın en kısa yolu “halk” kavramından kast edilen şeyin millet olduğu varsayımdır. Millet olma yetisine sahip olmayan topluluklara, uluslararası hukukta self determinasyon hakkı verilmemiştir.⁷⁰ Self determinasyon hakkının yarattığı en büyük tehdit, bir devlet içerisinde yaşayan halkların ayrı topraklarda yaşayacağı şeklinde idrak ediliyor olması olmuştur. Bağımsızlığını kazanacak milletin “kendi ülkesini” ayrılacağı devletten alarak oluşturacağı kaygısı, halkları

65Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi ile Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi için Bakınız Sözleşmenin ilk üç maddesi için, M. Akif Kütükçü, “Uluslararası hukukta Self determinasyon Hakkı ve Türk Cumhuriyetleri”,

http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/sos_mak/makaleler/M.Akif%20K%C3%9CT%C3%9CK%C3%87%C3%9C/259-276.pdf, (Erişim Tarihi: 09.10.2017), s. 268. Sözleşme için ayrıca bakınız: Kurubaş, 2006, s. 61.

1- *Bütün halklar Self-determinasyon hakkına sahiptir. Bu haktan dolayı siyasi sistemlerini özgürce belirlerler ve ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelerini serbestçe gerçekleştirirler.*

2- *Bütün halklar, kendi amaçları için, uluslararası hukuk ve karşılıklı fayda ilkesine dayalı uluslararası ekonomik işbirliğinden doğan yükümleri saklı kalmak üzere, kendi doğal zenginlik ve kaynaklarını serbestçe kullanabilirler. Bu halk, hiçbir durumda, kendi geçim imkânlarından mahrum edilemez.*

3- *Muhtar Olmayan Ülkelerin ve Vesayet Altındaki Ülkelerin idaresinden sorumlu olanlar da dâhil olmak üzere, bu Sözleşmeye taraf olan devletler, BM Antlaşması hükümlerine uygun olarak Self-determinasyon hakkının gerçekleştirilmesini teşvik edecekler ve bu hakka saygı göstereceklerdir.”*

66Kütükçü, ‘Uluslararası Hukukta Self determinasyon...’, s.268

67 McCorquodale, ‘Self-Determination: A Human Rights...’, s. 861. SSCB dağılma sürecinde Ukrayna'nın bağımsızlığı konusu en çok tartışma konularının başında gelmiştir. Çünkü Kırım Soğuk Savaş döneminde SSCB'nin Karadeniz'i kendi gölü haline getirmesi için kontrol merkezi görevi görmüştür. Bu bağlamda Kırım'ın ilhaki konusu Rusya için bir bakıma kendi gururunun tamiri görevini de yerine getirmiştir. Çünkü SSCB'nin dağılması sürecinde Ruslara göre Ukrayna bir oldubittiyle bağımsız olmuştur. Bakınız: Erhan Büyükkakıncı, “Security Issues and Patterns of Cooperation In the Black Sea”, *The Turkish Year Book*, Vol. 25, 2004, s.21-31.

68 Emerson, ‘Self-Determination’, s. 463

69 Emerson, ‘Self-Determination’, s. 462

70 McCorquodale, ‘Self-Determination: A Human Rights...’, s. 867.

kutuplaştıran en önemli sebeplerden olmuştur.⁷¹ Bu bir bakıma, self determinasyon hakkının sınırsız olmadığını gösterir. Bu bağlamda, uluslararası hukuk devletlerin toprak bütünlüğünü bozucu eylemlere olumlu bakmamakta, hatta bu hareketler terörist faaliyetler olarak nitelendirilmektedir.⁷² Bu bağlamda Suriye’de yapılanan YPG-PYD, Türk mahkemeleri tarafından, Suriye’nin toprak bütünlüğünü bozmasından ötürü terör örgütü olarak kabul edilmiştir.⁷³ Bu noktada self determinasyon ilkesi, bir günde ilan edilerek neticesinde de bağımsızlık sağlayacak bir ilke değildir. Bu süreç bağımsızlık isteyen halkın politik durumuna ve uluslararası konjonktürün sağladığı avantajlar ve dezavantajlara göre şekillenen uzun bir süreci tanımlamaktadır.⁷⁴ Bu uzun süreçte halkların kendi kaderlerini şekillendirmede en büyük rolün, BM ’ye düştüğü iddia edilebilir.⁷⁵

Ülkelerde etnik ayrılıkçı örgütlerin self determinasyon talebinde bulunması, devletlerin birçoğunun self determinasyon talebini, talebin en ileri anlamı olan doğrudan bağımsızlık olarak yorumlamalarına sebep olmuştur. Örneğin İspanya’da Katalonya’nın bağımsız olma talebi, İspanya’nın bölüneceği endişesini canlandırmıştır. Katalonya Özerk Bölgesi Başkanı Carles Puigdemont referandum öncesi, Avrupa Birliği’ni (AB) eleştirmiştir. Puigdemont, AB’nin, İspanya hükümetinin Katalan halkının temel haklarını ihlal etmesi karşısında sessiz kaldığını vurgulamıştır. Puigdemont süreci, “*Avrupa Birliği (Katalan halkının serbestçe toplanma ve ifade özgürlüğü haklarının kısıtlanması konusunda) hiçbir şey söylemedi. Ancak Türkiye ve dünyanın diğer bölgelerinde bu haklar kısıtlandığında çok cesurlar*” şeklinde yorumlamıştır.⁷⁶ Bu nedenle self determinasyonun en ileri anlamı olan doğrudan bağımsızlık yorumunun devletlerde bölünme korkusu yarattığı iddia edilebilir.⁷⁷ Profesör Bucheit konuyla ilgili olarak ayrılığın çözüm olabileceğini ve böyle bir geleneğin olabileceğini bahsetmiştir. Bucheit, etnik bir grubun egemenliği altında bulunan grubun altında ezilmesi ve insan hakları ihlallerinin yüksek olması durumunda, ayrılığa giden sürecin başlangıcı olarak bağımsızlığı vurgulamıştır.⁷⁸ Allan Buchanan ise biraz daha ileri giderek, bir grubun kendi kültürünü ve toplumsal yaşayış tarzını devam ettiremediği zaman ayrılmasının, bağımsız bir devlet kurması-

71 Ibid., s.870

72 ABD, Litvanya’nın bağımsızlığını 1990-1991 yılları arasında tanımamıştır, Bakınız: McCorquodale, ‘Self-Determination: A Human Rights...’, 879. Ayrıca bakınız: Eqbal Ahmad, ‘Terrorism: Theirs and Ours’, Geopolitics Review, October 2001, Vol. 2, No. 3, s. 2.

73 “YPG ‘terör örgütü’ olarak tanımlandı”, www.haberturk.com/gundem/haber/1200271-ypg-teror-orgutu-olarak-tanimland, (Erişim tarihi: 08.10.2017).

74 Emerson, ‘Self-Determination’, s.472

75 Ibid., s. 475. Ayrıca bakınız: Maya Abdullah, The right to Self Determination in International Law, (University of Götoborg, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Almanya), https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/1888/1/gupea_2077_1888_1.pdf, (Erişim tarihi: 08.10.2017).

76 “Katalonya’daki bağımsızlık referandumuyla ilgili bilinmesi gerekenler”, www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-41437383, (Erişim tarihi: 08.10.2017).

77 Şahin, *Avrupa Birliği’nin*, s. 28.

78 Ibid., 27.

nın meşru olacağından dem vurmaktadır.⁷⁹

Ulusal self determinasyon düşüncesi başka bir ifade ile devletlerin çoğunda ayrılıkçı hareketlerin var olduğu varsayılırsa uluslararası sistemde var olan düzene meydan okumaktadır.⁸⁰ Örnek vermek gerekirse Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi (IKBY), 25 Eylül 2017 tarihinde bağımsızlık referandumu yapacağını dünya kamuoyuna duyurmuştur. Akabinde dünya kamuoyu sadece gelişmeleri takip etmekle yetinirken, en büyük tepki bölge devletlerinden gelmiştir. Türkiye ve İran IKBY'yi ekonomik ve siyasi yaptırımlar uygulamak ile tehdit etmiştir. Buna rağmen referandum gerçekleşmiş ve referanduma katılanların %92.73'nün bağımsızlıktan yana oy kullandığı açıklanmıştır. Bölge devletleri ve küresel güçler resmi olarak bağımsızlığı tanımayacaklarını deklare etmişlerdir.⁸¹ Bu bağlamda self determinasyon hakkı belli bir sınıra dayanmakta mutlak bir olgu olmadığı, bununla birlikte koşulsuz bir hak da olmadığı belirtilmektedir.⁸² Ayrılıkçılara göre, ulusal self determinasyon hakkı, doğal bir hak ve ayrılığı da içermelidir. Ayrılıkçı hareketler kendilerinin yaşam standartlarının düşük olmasını, var olan düzenin dezavantajları sonucu ortaya çıktığını iddia etmektedirler. Hatta bağımsız bir devlet olarak bu dezavantajlardan kurtulmak istediklerini dile getirmektedirler.⁸³ Bir etnik grubun self determinasyon ilkesinden yararlanabilmesi, kendi içindeki yönetsel becerisi ile birlikte uluslararası sistem ve diğer aktörlerle ilişkisi içerisinde gerçekleşebilmektedir.⁸⁴ Dolayısıyla, self determinasyon süreci uzun bir sürecin adıdır. Şekil-1'de açıklandığı gibi self determinasyon talebi ve terörizm arasındaki ayrım, ayrılıkçı grupların içinde bulunduğu devletin uluslararası sistem ile ilişki düzeyi belirleyici olabilmektedir. Uluslararası sistem ile kötü bir ilişki düzeyi olan devletler içerisinde bulunan ayrılıkçı grup uluslararası sistem nezdinde self determinasyon talebini kullanan bir halk muamelesi görebilirken, diğer tarafta uluslararası sistem ile ilişki düzeyi iyi olan bir ulus devlet içindeki ayrılıkçı grup terörist olarak tanımlanabilmektedir. Bu bağlamda verilebilecek en iyi örnek Tayvan'ın self determinasyon hakkıdır. Tayvan, de jure olarak Çin'in bir parçası olmasına rağmen; de facto olarak bağımsızlığını ilan etmiş ve batılı devletler, de facto bağımsızlığı desteklemiştir.⁸⁵ Batı kökenli uluslararası hukuk çalışmalarında Tayvan meselesi, bir self determinasyon sorunu olarak ele alınmaktadır. Bunun yanında Çin'in Tayvan sorununun ortaya çıkış aşamasında uluslararası sistem ile barışık olmaması, devamında ise barışık olmama durumunun devam etmesi, Batılı uluslararası hukuk çalışmalarında Tayvan'ın bağımsız bir devlet olarak ele alınmasına sebep olmaktadır. Çin

79 Ibid., 12.

80 Emin Gürses, *Ayrılıkçı Terörün Anatomisi IRA, ETA, PKK*, (Ankara: Bağlam Yayınları, 2003), s. 62.

81 "IKBY referandumunun resmi sonuçları açıklandı", www.ntv.com.tr/dunya/ikby-referandumunun-resmi-sonuclari-aciklandi,ZiWka2RtuE-4ejUlfHmJoA, (Erişim tarihi: 08.10.2017).

82 Gürses, *Ayrılıkçı Terörün...*, s. 62.

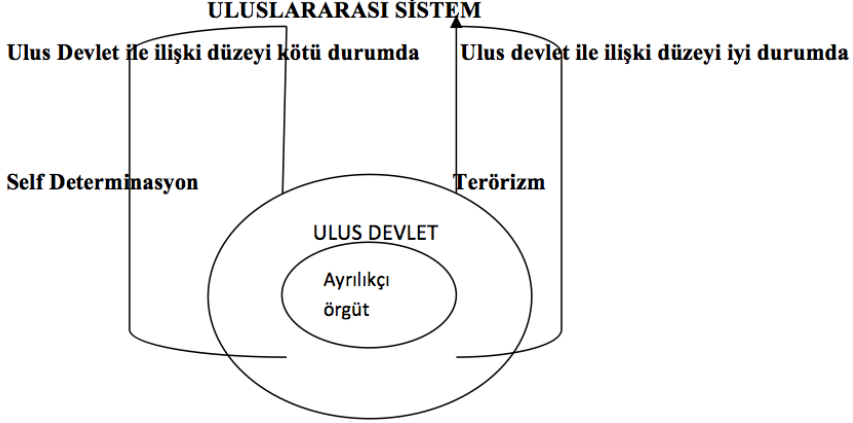
83 Ibid, s. 64.

84 Ibid.

85 Anonymous, 'China and the Principle of Self-Determination of Peoples', *St Antony's International Review* 6, No. 1, 2010, s. 89.

ise Tayvan'daki ayrılıkçıları terörist olarak suçlamakta ve bunların arkasında ABD'nin olduğunu iddia etmektedir.⁸⁶

Şekil-1 Self Determinasyon ve Terörizm

3. TÜRK HUKUKUNDA TERÖRİZM

Türkiye, terörle mücadele kapsamında akdedilmiş bulunan 12 uluslararası sözleşmeye taraftır. Nükleer Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesini 14 Eylül 2005 tarihinde imzalamış olup Sözleşme Mayıs 2012'de onaylanmıştır.⁸⁷ BM Genel Kurulu altıncı Komitesi dâhilinde “Kapsamlı Terörizm Sözleşme Taslağı”na ilişkin çalışmalara da etkin biçimde katılmaktadır. Türkiye ayrıca Avrupa Konseyi Terörizmle Mücadele Sözleşmesini imzalamış olup, onay süreci devam ettiği için yürürlüğe hâlihazırda girmemiştir.⁸⁸ Suçtan Kaynaklanan Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, El Konulması, Ele Geçirilmesi ve Terörizmin Finansmanı Avrupa Konseyi Sözleşmesi de Türkiye tarafından 28 Mart 2007 tarihinde imzalanmıştır.⁸⁹

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin iç hukuku, terörü 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun da bir suç eylemi olarak kabul etmiştir. 1991 yılında kabul edilen 3713 sayılı kanunun Anayasa Mahkemesi tarafından birçok maddesi iptal edilmiştir. Terörle Mücadele Kanununun 1. maddesi uyarınca terör şu şekilde tanımlanmaktadır:

⁸⁶ “Terrorism Part on Taiwan Separatist Agenda”, <http://www.china.org.cn/english/China/98648.htm>, (Erişim Tarihi: 25.09.2017).

⁸⁷ “Türkiye Nükleer Terörizmin Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşmeyi Onayladı”, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/05/20120508-1.htm>, (Erişim: 02.10.2016).

⁸⁸ Atabey, “Terörizmin Önlenmesinde ...”, s. 341.

⁸⁹ “Türkiye'nin Terörizmle Mücadele Alanındaki Uluslararası Çalışmalara Katkısı”, http://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-terorizmle-mucadele-alanindaki-uluslararasi-calismalara-katkisi_tr.mfa, (Erişim Tarihi: 05.10.2017).

“Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme ve tehdit yöntemlerinden birisiyle, anayasada belirtilen cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk devletinin ve cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafla uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgütte mensup kişi veya kişilerce girilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.”⁹⁰

Aynı kanunun 3. maddesi: 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 302, 307, 309, 311, 312, 313, 314, 315 ve 320. maddeleri ile 310. maddenin birinci fıkrasında yazılı suçları terör suçu olarak tanımlamaktadır.⁹¹

Şekil-1’de anlatıldığı gibi self determinasyon veya terörizm kavramları arasında devletlerin bakış açısına göre değişebilen ince veya kalın bir çizgi mevcuttur. Türkiye üzerinden değerlendirildiğinde, self determinasyon ve terörizm kavramlarının tartışılacağı temel unsur⁹² Soğuk Savaş sonlarına doğru, 27 Kasım 1978’de Diyarbakır’ın Lice ilçesine bağlı Fis köyünde yapılan toplantıyla kurulan, Kürdistan İşçi Partisi’dir (Partiya Karkeren Kurdistan, PKK).⁹³ PKK’nın kurulduğu dönemde amacı Kürt⁹⁴ bağımsız devletini kurmaktır.⁹⁵ Soğuk Savaş Sonrasında Türkiye Batı ile ittifakını devam ettirmiş, uluslararası sistemin yapısına göre dış politikasına şekil vermiştir. Bu bağlamda Şekil-1’de açıklandığı üzere Türkiye, uluslararası sistem ile iyi geçinen bir devlet olarak, içerisindeki bir ayaklanmayı self determinasyon talebi olarak değil, bir terörist faaliyet olarak dünyaya kabul ettirmiştir. 2003 yılında ABD, 2006 yılında ise Avrupa Birliği⁹⁶ sonrasında NATO⁹⁷ PKK’yı terörist örgüt olarak kabul etmiştir. PKK’nın terör örgütü olarak kabul edilmesinin genel olarak şu maddelere dayandırıldığı belirtilebilir:

90 Semih Sercan Akutay, Davut Ateş, ‘Türkiye’nin Sınır Ötesi Operasyonlarının Hukuki Çerçevesi’, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XVII, Y. 2013, s. 117.

91 Ibid.

92 İbrahim Arap, Veysel Erat, ‘Bir Kamu Politikasının Analizi: Türkiye’de Geçici Köy Koruculuğu’, *Mülkiye Dergisi*, Cilt 39, Sayı 4, (2015), s. 82.

93 Mehmet Gönülbol, *Olaylarla Türk Dış Politikası*, (Ankara: Siyasal Kitabevi, 1996), s. 654.

94 2008 verilerine göre, Türklerin toplam nüfustaki oranı, %70-75, Kürtlerin oranı 18%, diğerlerinin oranı %7-12’dir. Türkiye’nin Müslümanlar %99.8’ni, diğer dine mensuplar %0.22’ni oluşturmaktadır (Bakınız: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tu.html>, (Erişim tarihi: 09.10.2017).

95 Gündüz S. Aktan, Ali M. Köknar: ‘Turkey’, Yonah Alexander (ed.), “Combating Terrorism Strategies of Ten Countries”, (Michigan: The University of Michigan Press, 2005), s.262.

96 ‘Official Journal of the European Union’, <http://www.statewatch.org/terrorlists/docs/EUterrorlist-May-06.pdf>, (Erişim Tarihi: 05.09.2017).

97 ‘NATO chief declares PKK Terrorist’ group http://english.peopledaily.com.cn/200512/20/eng20051220_229424.html, (Erişim Tarihi: 05.10.2017).

*“1-Sivil insanlara saldırı, 2-Planlı bir şekilde sivil bir insana saldırmak, 3-Kaçırma ve rehin alma, 4-Yol kesme, altyapı ve iletişim sistemine zarar verme gibi anarşi olayları çıkarma, 5-Araç, uçak ve gemi kaçırma 6-Silah ticareti, aktarımı ve kitle imha silahları edinme, 7-Yanıcı ve patlayıcı madde bulundurma, toplum hayatına tehlike oluşturma, 8-Set kurup doğal kaynaklara zarar verme, 9- 1-8 maddelerini kapsayan eylemlerde bulunma, 10-Terörist gruplara yardım ve yataklık etme, 11-Terör örgütü yönetme”.*⁹⁸

Bu noktada dikkat çekilmesi gereken husus uluslararası sistemle iyi geçinen bir ulus devletin kendi içindeki etnik ayrılıkçı hareketi terörist faaliyet olarak hâkim uluslararası hukuk düzenin içerisine sokmasına rağmen, ilerleyen süreçte uluslararası sistemle iyi ilişki geliştiremeyen bir ulus devlet kendi sınırları içindeki ayaklanmanın hâkim uluslararası hukuk düzeni içerisinde self determinasyon hareketi olarak kabul edilmiş olarak ilanına tanıklık edebilir. Örnek vermek gerekirse PKK'nın Avrupa Birliği'nin “terörist örgütler” listesinden çıkartılması için Avrupa Adalet Divanına başvurması ve Konsey'in savunması önemli detaylar içermektedir. PKK kendisinin terör örgütü listesinden çıkartılmasını, terör örgütü DAESH'e karşı mücadelesine dayandırmıştır. AB (Bakanlar) Konseyi ise, PKK'nın terör örgütü listesinden çıkartılmayacağını “İngiltere ve ABD'nin PKK'yi bir terör örgütü olarak kabul etmeleri AB'nin de PKK'yi listesine alması için yeterli bir nedendir” diyerek açıklamıştır.⁹⁹ Bu bağlamda terörizm ve terörist faaliyetlerin tanımlanmasının sadece devletlerin uluslararası sistemle ilişkisine bağlı kalarak oluşturulacak kıstaslar ve uluslararası sistemde meydana gelen değişiklikler içerisinde değerlendirilmesi, self determinasyon ve terörizm kavramlarının devletlerin kendi çıkarlarına göre kullanacakları siyasi bir araç haline dönüşmesine sebep olabilir. Bu noktada terörizm kavramının ortak tanımı yapılırken sadece egemen devletlerin görüşleri ile oluşturulmasından ziyade, sivil toplum kuruluşlarının da endişelerinin dinlenmesi, self determinasyon ve terörizm arasındaki farkın daha da netleşmesini sağlayabilir.

SONUÇ

Terörizm konusunda farklılıklar söz konusudur. Bundan dolayı devletler “terörizm” kavramını kendi siyasal çıkarlarına göre tanımlayabilmektedir. Genel hatlarıyla terör ve terörizm arasındaki en önemli fark şu şekilde nitelendirilebilir. Terör kavramı devlet ve devlet dışı aktörler tarafından, karşı eylemi nitelendirmek için kullanılabilirken, terörizm kavramı sadece devlet tarafından kullanılmaktadır. Burada böyle bir ayrımın oluşmasının en önemli sebebi ise ulus devletin temel özelliklerinin biçimlendiği 19. yüzyılda terör ve terörizm kavramı arasındaki ayrımın olduğu döneme rast gelmesinin etkili olduğu vur-

98 Hêmin Xoşnaw, “PKK'nin Terör Listesinden Çıkartılması”, www.rudaw.net/mobile/turkish/opinion/13122014, (Erişim tarihi: 27.09.2017).

99 “AB Konseyi: PKK ‘terörist örgütler’ listesinde kalsın”, www.nerinaazad.net/news/regions/bakur/ab-konseyi-pkk-terorist-orgutler-listesinde-kalsin, (Erişim Tarihi: 27.09.2017).

gulanabilir. Öyle ki uluslararası terörizm aynı anda birçok ulus devletin temel özellikleri olan toprak, vatandaş ve egemenliği tehdit etmesi sebebiyle uluslararasılaşmaktadır. Terör kavramını, daha çok belli bir zaman diliminde, belirli bir yerde yapılarak insanları korkutma, yıldırma amaçlı devlet tarafından da kullanılabilen mikro ölçekli davranışlar diye tanımlanabilir. Terörizm ise terör eylemlerini kendisine amaç edinmiş, daha sistematik bir örgütlenme modeline sahip ideolojik bir hayat felsefesini zorla uygulamak isteyen örgüt eylemlerinin, birçok ülkede meydana getirdiği korku ve yıldırma hareketi diye tanımlamak mümkündür.

Soğuk Savaş döneminde terörizm kavramı, Soğuk Savaş Kurumlarında kendine yer bulamamıştır. Soğuk Savaş sonrasında ise istikrarsızlık unsuru olarak ulus devletler, terörizmi öne çıkarmıştır ki, ayrılıkçı grupların terörist mi yoksa self determinasyon hakkını mı kullandığı konusu muğlak kalmıştır. Bu makale bu muğlaklığın temel sebebi olarak ulus devletlerin, uluslararası sistemle kurduğu ilişki şeklinin belirleyici olduğu sonucuna varmıştır. Diğer bir ifadeyle, uluslararası sistemle iyi ilişkisi olan bir ulus devlet içerisinde bulunan ayrılıkçı grubu terörist olarak yansıtabilirken, uluslararası sistemden dışlanmış bir ülke içerisinde meydana gelen bir ayaklanma ise self determinasyon talebi olarak, uluslararası hukukta ele alınabilmektedir.

Türkiye terörizm ile mücadele konusunda 12 sözleşmeye taraf olmakla birlikte, uluslararası toplumla birlikte hareket etmeye çalışmaktadır. Bunun yanında Türkiye terörizm ile mücadelede 11 Eylül sonrasında küresel bir terörizm hareketine karşı mücadeleden daha çok, PKK ile mücadele olarak uluslararası terörizmi önemsemektedir.¹⁰⁰ Türk dış politikasında dillendirilen değerli yalnızlık (preceious lonelines) söylemi, Türkiye'nin NATO ve AB ilişkilerini daha da tartışılabilir hale getirmiştir. Bundan dolayı Türkiye'nin Batı ittifakının bir parçası olup olmadığı, Batılı müttefikler arasında da sıklıkla tartışma konusu olmaktadır.¹⁰¹ Bu bağlamda Türkiye'nin gelecek yıllarda uluslararası sistemden dışlanması halinde ise ayrılıkçı bir terör örgütü olan PKK'nın, uluslararası kuruluşlarda self determinasyon hakkını kullanan bir örgüt olarak kabul edilmesi ihtimal dâhilindedir. Bu bağlamda Ortadoğu'da meydana gelen gelişmeler, terör örgütü-özgürlük savaşçısı ayrımını daha karmaşık hale getirmiştir. Suriye'de Kürtlerin yoğun olarak yaşadıkları bölgede hâkimiyet kuran Demokratik Birlik Partisi'nin (PYD) PKK ile organik bağı olduğu iddia edilmektedir. Buna rağmen ABD başta olmak üzere birçok devlet PYD'yi terör örgütü olarak kabul etmemektedir.¹⁰² Bunun yanında 25 Eylül 2017 tarihinde İKBY'nin yapmış olduğu bağımsızlık referandumu, uluslararası konjonktürün bölgeye etkisini göstermesi bakımından önemlidir.

100 "Türkiye'nin Terörle Mücadelesi", http://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-terorle-mucadelesi.tr.mfa, (Erişim Tarihi: 27.09.2017).

101 Cengiz Candar, "Türkiye'nin 'değerli yalnızlığı' ya da 'etkisiz dış politikası'..", www.radikal.com.tr/yazarlar/cengiz-candar/turkiyenin-degerli-yalnizligi-ya-da-etkisiz-dis-politikasi-1146621/, (Erişim tarihi: 09.10.2017).

102 Nihat Ali Özcan, "PYD terörist mi özgürlük savaşçısı mı?", www.aljazeera.com.tr/gorus/pyd-terorist-mi-ozgurluk-savascisi-mi, (Erişim tarihi: 09.10.2017).

KAYNAKÇA

Abdullah, Maya, The right to Self Determination in International Law, University of Götoborg, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Almanya), https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/1888/1/gupea_2077_1888_1.pdf, (Erişim tarihi: 08.10.2017).

Ahmad, Eqbal, ‘Terrorism: Theirs and Ours’, Geopolitics Review, October 2001, Vol. 2.

Aktan, Gündüz, S. Ali M. Köknar: ‘Turkey’, Yonah Alexander (ed.), “Combating Terrorism Strategies of Ten Countries”, (Michigan: The University of Michigan Press, 2005).

Akutay, Semih Sercan, Ateş, Davut, ‘Türkiye’nin Sınır Ötesi Operasyonlarının Hukuki Çerçevesi’, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVII, Y. 2013*.

Anonymous, ‘China and the Principle of Self-Determination of Peoples’, St Antony’s International Review 6, No. 1, 2010.

Arap, İbrahim, Erat, Veysel ‘Bir Kamu Politikasının Analizi: Türkiye’de Geçici Köy Koruculuğu’, *Mülkiye Dergisi*, Cilt 39, Sayı 4, (2015).

Atabey, Ömer Serdar, Ulutaş, Ahmet, Terörizmin Önlenmesinde Önemli Bir araç olarak Avrupa Konseyi, Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesi, *TBB Dergisi*, 2011, (97).

Ateş, Toktamış, *Siyasal Tarih*, (İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2012).

Aydın, Mustafa, Brauch, Hans Günter, Çelikpala, Mitat, Spring, Ursula Oswald, Polat Necati (der.), *Uluslararası İlişkilerde Çatışmadan Güvenliğe*, (İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2012).

Azarkan, Ezeli “11 Eylül Terör Saldırıları Sonrası Dönemde Birleşmiş Milletlerin Uluslararası Terörizm Konusundaki Tutumu”, <http://www.dicle.edu.tr/Contents/29a95274-cd5d-41f2-a90d-4afd1ce6b126.pdf>, (Erişim Tarihi: 05.04.2017).

Baharççek, Abdulkadir, ‘Etnik Terör ve Etnik Terörle Mücadele Sorunu’. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 10 Sayı 1, 2000.

Bayer, Erdal, *Terörist Örgütlerde Örgütsel Öğrenme*, (Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007.

Bergesen, Albert j., Lizardo, Omar, “International Terrorism and the World-System”, <https://www3.nd.edu/~olizardo/papers/st-terrorism-world-system.pdf>, (Erişim tarihi: 08.10.2017).

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin (BMGK) 1373 (2001) sayılı kararı, <http://trdocs.org/docs/index-76651.html?page=2>, (Erişim tarihi: 24.09.2017).

BMGK'nın 1373 sayılı kararı: <http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/uhamer/Ter%C3%B6rle%20Uluslararası%20Belgeler/birle%C5%9Fmi%C5%9F%20milletler/BM%20G%C3%BCvenlik%20Konseyi%201373%20Say%C4%B1%C4%B1%20Karar%C4%B1.pdf>, (Erişim Tarihi: 24.09.2017).

Bruce, Gregor, ‘Definition of Terrorism Social and Political Effects’, *Journal of Military and Veterans' Health*, Volume 21 Number 2; May 2013.

Brzezinski, Zbigniew, *Tercih*, (İstanbul: İnkılap Yayınları, 2005).

Büyükakıncı, Erhan, ‘Security Issues and Patterns of Cooperation In the Black Sea’, *The Turkish Year Book*, Vol. 25, 2004.

Çandar, Cengiz, “Türkiye'nin ‘değerli yalnızlığı’ ya da ‘etkisiz dış politikası’..”, www.radikal.com.tr/yazarlar/cengiz-candar/turkiyenin-degerli-yalnizligi-ya-da-etkisiz-dis-politikasi-1146621/, (Erişim tarihi: 09.10.2017).

Çınar, Yusuf, *Tamil Sorunu: Tarihsel Gelişim, Çatışma Süreci ve Çözüm*, İstanbul: Hükümdar Yayınları, 2014.

Demirci, Sadat, ‘Terörizme Karşı Mücadele Modelleri’, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 2011.

Aylin Demirli, “Terörizm, Psikososyal Etkileri ve Müdahale Modelleri, Türk”, *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (35), 2011.

“Ebu Bekir El Bağdadi'nin yükselişi”, www.aljazeera.com.tr/haber/ebu-bekir-el-bagdadinin-yukselisi, (Erişim tarihi: 08.10.2017).

Erhan, Zeynep “Terrorism: The Problems of Definition”, www.strategico-utlook.org/philosophy/news-terrorism-the-problems-of-definition.html, (Erişim tarihi: 21.06.2017).

Gönlübol, Mehmet, *Olaylarla Türk Dış Politikası*, (Ankara: Siyasal Kitabevi, 1996).

Gürses, Emin, *Ayrılkçı Terörün Anatomisi IRA, ETA, PKK*, Ankara: Bağlam Yayınları, 2003.

Hekimoğlu, M. Merdan, ‘ABD’nin Irak İşgaline Uluslararası Hukuk Açısından Eleştirel Bir Bakış’, *Uluslararası Hukuk ve Politika* Cilt: 9, Sayı: 34, 2013.

Hêmin Xoşnaw, ‘PKK’nin Terör Listesinden Çıkarılması’, www.rudaw.net/mobile/turkish/opinion/13122014, (Erişim tarihi: 27.09.2017).

Kis-Katos, Krisztina, Helge Liebert and Günther G. Schulze, ‘On the Origin of Domestic and International Terrorism, University of Freiburg Department of International Economic Policy Discussion’, *Paper Series* Nr. 12, September 2010.

Kütükçü, M. Akif, ‘‘Uluslararası hukukta Self determinasyon Hakkı ve Türk Cumhuriyetleri’’, http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/sos_mak/makaleler/M.Akif%20K%C3%9CT%C3%9CK%C3%87%C3%9C/259-276.pdf, (Erişim Tarihi: 09.10.2017).

Mannk, Erik, ‘‘Terrorism: Its Past, Present and Future Prospects’’, www.ksk.edu.ee/wp-content/uploads/2011/03/KVUOA_Toimetised_12-Männik.pdf, (Erişim tarihi: 08.10.2017).

‘NATO chief declares PKK Terrorist’ group http://english.people-daily.com.cn/200512/20/eng20051220_229424.html, (Erişim Tarihi: 25.09.2017).

‘‘İKBY referandumunun resmi sonuçları açıklandı’’, www.ntv.com.tr/dunya/ikby-referandumunun-resmi-sonuclari-aciklandi,ZiWka2RtuE-4ejUlfHmJoA, (Erişim tarihi: 08.10.2017).

‘‘Official Journal of the European Union’’, <http://www.statewatch.org/terrorlists/docs/EUterrorlist-May-06.pdf>, (Erişim Tarihi: 05.10.2017).

Özcan, Nihat Ali, ‘‘PYD terörist mi özgürlük savaşçısı mı?’’, www.aljazeera.com.tr/gorus/pyd-terorist-mi-ozgurluk-savascisi-mi, (Erişim tarihi: 09.10.2017).

Pazarcı, Hüseyin, *Uluslararası Hukuk*, (Ankara: Turhan Kitabevi Yayınları, 2013).

Perl, Raphael F., ‘International Terrorism: Threat, Policy, and Response’, *CRS Congress Report*, 2007.

Robert, McCorquodale, (Oct., 1994). ‘Self-Determination: A Human Rights Approach’, *The International and Comparative Law Quarterly*, No. 4, Vol. 43.

Salur, Hüseyin, ‘Küreselleşme Bağlamında Din ve Terörizm’, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Adana: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2006).

Saraçlı, Murat, *Uluslararası Hukukta Terörizm Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XI, Sa.1-2, Y.2007*.

Skordas, Achilles, ‘ABD Hegemonyası ve Uluslararası Hukuk’un Temelleri’, Michael Byers, Georg Nolte (ed.), Erdem Denk (Çev. Ed.), (Ankara: Phoenix yayınları, 2007).

“Sömürge İdaresi Altındaki ilkelere ve Halklara Bağımsızlık Verilmesine İlişkin Bildiri (Genel Kurul’un 1514(XV) sayılı 14 Aralık 1960 tarihli kararı)”, http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/SOMURGE.pdf, (Erişim tarihi: 08.10.2017).

Şahin, Mustafa, *Avrupa Birliği’nin Self Determinasyon Politikası*, (Ankara: Nobel Basın Yayın Dağıtım, 2000).

‘Teaching Guide on International Terrorism: Definitions’, Causes, and Responses, United States Institute of Peace, <http://www.usip.org/sites/default/files/terrorism.pdf>, (Erişim Tarihi: 25.09.2017).

Terrorism Part on Taiwan Separatist Agenda, <http://www.china.org.cn/english/China/98648.htm>, (Erişim Tarihi: 25.09.2017).

Topal, Ahmet Hamdi, ‘Uluslararası Terörizm ve Uluslararası Ceza Mahkemesi’, *Uluslararası Hukuk ve Politika*, Cilt 1, No:3, 2005.

Türkiye ve Terörizm. (Ankara: Türkiye Barolar birliği, 2006).

“Türkiye Nükleer Terörizmin Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşmeyi Onayladı”, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/05/20120508-1.htm>, (Erişim: 02.10.2016).

‘Türkiye’nin Terörizmle Mücadele Alanındaki Uluslararası Çalışmalara Katkısı’, http://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-terorizmle-mucadele-alanindaki-uluslararasi-calismalara-katkisi_tr.mfa, (Erişim Tarihi: 25.09.2017).

‘Türkiye’nin Terörle Mücadelesi’, http://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-terorle-mucadelesi.tr.mfa, (Erişim Tarihi: 25.09.2017).

Yaman, Didem, ‘Nato’nun Yeni Görevi: ‘Terörizmle Mücadele’ ve Bu Eksen- de Atılan Adımlar’, *Uluslararası Hukuk ve Politika*, Cilt 2, No: 7, 2006.

2012 Global Terrorism Index, Institute for Economics and Peace, http://www.visionofhumanity.org/sites/default/files/2012_Global_Terrorism_Index_Report.pdf, (Erişim Tarihi: 25.09.2017),

“AB Konseyi: PKK ‘terörist örgütler’ listesinde kalsın”, www.nerinaazad.net/news/regions/bakur/ab-konseyi-pkk-terorist-orgutler-listesinde-kalsin, (Erişim Tarihi: 27.09.2017).

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tu.html>, (Erişim tarihi: 09.10.2017).